

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
на засіданні кафедри
фінансів, обліку і аудиту
прот. № 1 від 29.08.2024 р.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Силабус

2024/2025 навч. рік

Галузь знань	07 Управління і адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма	Управління фінансами, банківська справа та страхування
Освітній рівень	перший (бакалавр)
Цикл підготовки	професійний
Кількість кредитів ЄКТС	3
Семестр	8
Сторінка курсу в MOODLE	
Лектор курсу: Лисьонкова Наталія Миколаївна (канд. економ. наук, доцент), Профайл викладача - https://kart.edu.ua/staff/lisonkova-nm Контакти викладача (e-mail) - lysonkova@kart.edu.ua	
Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – http://rasp.kart.edu.ua/ Додаткові інформаційні матеріали: http://lib.kart.edu.ua/	

В умовах ринкової економіки грошово-кредитні системи набувають особливої ваги в суспільному житті. Монетарна політика, фінансово-кредитні інститути істотно впливають на економічні та соціальні процеси в країні. Головне завдання монетарної політики Національного банку – забезпечення цінової стабільності в Україні. Основним органом державного регулювання макроекономічних процесів вітчизняної монетарної політики виступає Національний банк України, який за допомогою грошово-кредитних методів, від імені держави координує діяльність банківської системи в цілому, має вирішальний вплив на стабільність грошової одиниці, надійність банківських установ, дієвість платіжно-розрахункового механізму, що загалом визначає ефективність функціонування всієї економіки країни.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Заплановані загальні компетентності (ЗК)

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану банківської системи.
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері банківської справи.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування банківської системи.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері банківської справи.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод самопрезентації).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо ви бажаєте опанувати теоретичні засади щодо закономірностей функціонування грошово-кредитних відносин в умовах сучасного суспільного відтворення, а саме:

закономірностей грошово-кредитного обігу в умовах ринкового господарства; принципів та форм організації сучасної монетарної політики; особливостей вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей і кредиту; характеристики ринку позичкових капіталів, грошового обігу, банків та банківської діяльності; функціонуванню спеціалізованих небанківських інститутів; сутності методів, принципів та інструментів монетарної політики, діяльності Національного банку, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння фінансової системи, а також обізнаність в питаннях банківського законодавства.

Курс присвячено вивченню теоретичних і прикладних знань в галузі монетарної політики та функціонування центрального банку, його ролі і місця в проведенні монетарної політики, забезпечення стійкості національної валюти, стабільності банківської системи, оптимальної організації платіжної системи і динамічного розвитку економіки в умовах ринкових відносин.

Команда викладачів буде готова надати будь-яку допомогу з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Методи навчання

Цей курс дає студентам глибоке розуміння теоретичних, організаційно-правових та практичних засад діяльності НБУ.

Курс супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання для аналізу діяльності НБУ.

Практичні заняття курсу передбачають вивчення прийомів та методів аналізу взаємовідносин між НБУ і комерційними банками. Виконання завдань супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності. Студенти мають змогу отримувати індивідуальні консультації.

Теми курсу

Тема 1 Виникнення центральних банків, їх задачі та функції

Виникнення емісійних банків. Причини, необхідність і шляхи створення центральних емісійних банків. Організаційно - правові основи центральних банків (ЦБ) провідних країн світу. Поява міждержавних центральних банків. Європейська система центральних банків. Створення Національного банку України та його статус.

Функції Національного банку України. Об'єктивна зумовленість та економічна доцільність упровадження принципів та функцій НБУ. Значення емісії як монопольної функції центрального банку.

Тема 2 Монетарна політика та інструменти її реалізації

Мета й особливості монетарної політики. Зміст монетарної політики центрального банку, її місце і роль у державному регулюванні економіки. Визначення стратегії і тактики монетарної політики.

Тема 3 Емісія готівки та організація готівкового грошового обігу

Емісія банкнот і роль НБУ в організації готівкового обігу. Монопольне право центрального банку на емісію банкнот і монет. Забезпечення банкнот. Місце готівки в платіжних системах. Емісія єдиної європейської грошової одиниці – євро. Особливості платіжної системи та грошової маси в Україні.

Тема 4 Рефінансування комерційних банків

Сутність і види кредитування НБУ діяльності комерційних банків. Економічна сутність кредитних відносин центральних банків з комерційними. Методи рефінансування комерційних банків. Купівля цінних паперів у комерційних банків із зобов'язанням зворотного продажу (операції РЕПО). Світовий досвід рефінансування.

Тема 5 Організація міжбанківських розрахунків

Сутність і класифікація міжбанківських розрахунків. Кореспондентські відносини між банківськими установами. Порядок відкриття кореспондентських рахунків комерційних

банків. Контроль за станом кореспондентських рахунків комерційних банків. Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні.

Тема 6 Центральний банк - банкір та фінансовий агент уряду

Розвиток кредитних відносин НБУ з урядом. Центральний банк – фінансовий агент уряду з обслуговування внутрішнього державного боргу. Роль НБУ на первинному ринку державних цінних паперів. Регулятивна і контрольна функція НБУ на ринку державних цінних паперів.

Тема 7 Валютне регулювання і контроль

Валютна політика як основа валютного регулювання і контролю. Економічна сутність і необхідність валютного регулювання. Становлення системи валютного регулювання в Україні. Основні повноваження НБУ як головного органу валютного регулювання. Становлення системи валютного регулювання в Україні.

Тема 8 Регулювання банківської діяльності та нагляд

Необхідність і завдання банківського регулювання. Економічна сутність, необхідність і задачі регулювання банківської діяльності. Повноваження банківських органів у цій галузі.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету <https://kart.edu.ua> включаючи навчальний план, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Електронний портал УкрДУЗТ)

2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);

3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);

4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);

5 <https://www.bank.gov.ua> (НБУ)

Найбільш складні аспекти курсу обговорюються на форумі [finance.ua](https://forum.finance.ua) <https://forum.finance.ua>
Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії

Знання та вміння, набуті при вивченні дисципліни «Центральний банк і монетарна політика» студенти зможуть застосувати, працюючи у державних установах, підприємствах різних форм власності й видів економічної діяльності, зокрема у структурних підрозділах НБУ. Вони можуть бути використані випускниками на посадах менеджерів у фінансових організаціях, фінансових консультантів, експертів, економістів, ризик-менеджерів, держслужбовців профільних установ.

Форми і методи оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ

<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

Методи контролю: виконання практичних завдань (усне і письмове опитування), поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, іспит.

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 (2) семестр
Виконання практичних завдань (усне і письмове опитуване)		20
Виконання та захист самостійних робіт відповідно до варіанту		20
Тестові завдання за темами курсу		20
підсумок		60

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

При заповненні екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Академічна доброчесність

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrduzt-2021.pdf>

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.